

8. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΣΙΚΥΩΝΟΣ ΤΟΥ 1937

Ἡ κατά τὸ ἔτος 1937 ἀνασκαφικὴ ἐν Σικυῶνι ἐργασία ἐστράφη ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ σκάμματος τοῦ Γυμνασίου, ἀφ' ἑτέρου δ' εἰς τὴν ὀλοσχερῆ ἐκκαθάρισιν τοῦ εἰκαζομένου ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος¹. Καὶ ἡ μὲν ἀνασκαφὴ τῆς αὐλῆς τοῦ Γυμνασίου ἀπέδωκε μόνον τεμάχια τινὰ πηλίνων ἀροκκεράμων τοῦ κτηρίου καὶ τινὰ ἀσήμαντα θραύσματα ἀρχιτεκτονικῶν

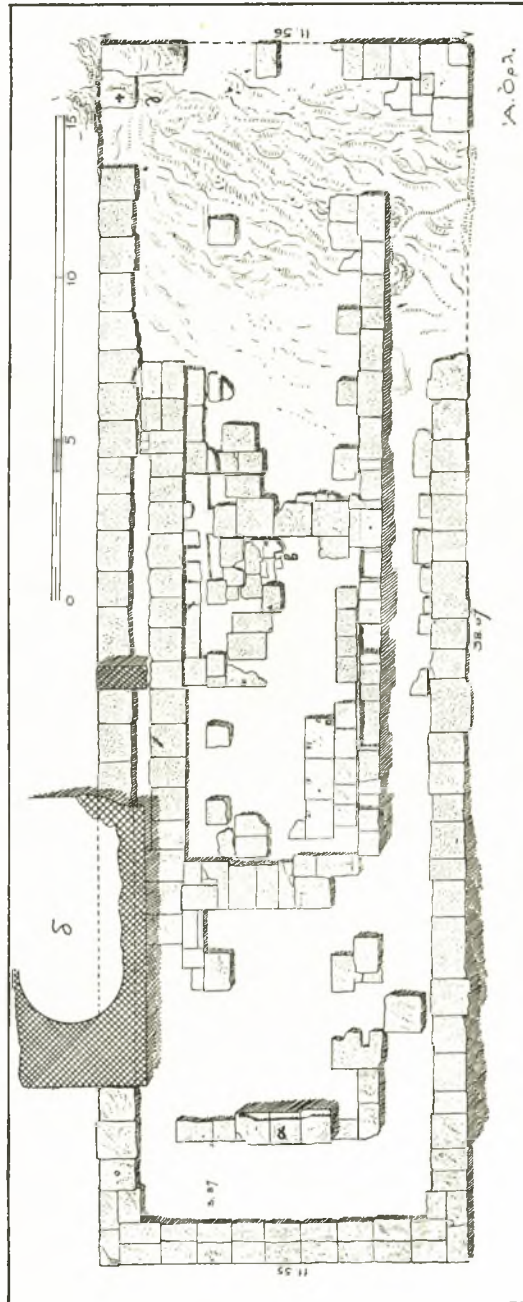

Εἰκ. 1. Ἀποψὶς τῶν θεμελίων τοῦ εἰκαζομένου ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος.

αὐτοῦ μελῶν. Ἡ δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος ἀπεκάλυψε μόνον τὰ ἐδάφη κατασκευῆς αὐτοῦ, (εἰκ. 1), οὐδὲν δὲ ἀρχιτεκτονικὸν μέλος, πλὴν τεμαχίων πηλίνης κεράμου φερούσης ἔκτυπον τὴν ἐπιγραφὴν *δαμ(οσία)*. Ὁ ναὸς διευθυνόμενος ἀκριβῶς πρὸς ἀνατολάν, ὡς πάντα τὰ δημόσια κτήρια τῆς Ἑλληνιστικῆς Σικυῶνος, ἔχει μῆκος μὲν 38,07 μ. πλάτος δὲ 11,55 καὶ εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου διὰ μαλακοῦ Σικυωνίου λίθου κατεσκευασμένος. Ἦτο περίπτερος καὶ ἐχωρίζετο κατὰ μῆκος εἰς πρόναον, σηκὸν καὶ ὀπισθόναον. Ὁ πρόναος ἔχει ἱκανὸν βάθος, διετηρήθη δ' ἐξ αὐτοῦ περιέργως μόνον τὸ κατώφλιον τῆς ἐπὶ τοῦ σηκοπροδρομίου τοῖχου θύρας (εἰκ. 2, α). Τοῦ δὲ κυρίως σηκοῦ διεσώθησαν τέσσαρες μεγάλαι πλάκες τῆς στρώσεως φέρουσαι ἀρίθμησιν δι' ἀρχαϊκῶν γραμμάτων. Παρὰ τὸν ὀπίσθιον τοῖχον τοῦ σηκοῦ εὐρέθη κατὰ χώραν τὸ ἥμισυ τοῦ κυκλοτεροῦς βάθρου τοῦ ἀγάλματος (εἰκ. 2, β). Τὸ ἐξαιρετικῶς

¹ Πρώτην σκαφὴν τοῦ ναοῦ εἶχεν ἐπιχειρήσει πρὸ ἐτῶν ὁ κ. Ἀλ. Φιλαδελφεύς. αὕτη ὁμως παρέμεινεν ἡμιτελής. Πρόχειρον διάγραμμα τοῦ ναοῦ συνταχθὲν τότε ὑπ' ἑμοῦ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ κ. Φιλαδελφῆος ἐν Ἀρχαιολ. Δελτίῳ τ. 10 (1926) σ. 47.

ἐπίμηκες ὀρθογώνιον σχῆμα τοῦ ναοῦ, ἰδιάζον εἰς ἀρχαίους ναούς, ἀγχι εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι ἴσως ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος εἶχε κατασκευασθῆ ἤδη κατὰ τὴν ἀρχαϊκὴν ἐποχὴν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῆς παλαιότερας Σικυῶνος. Εἰς τοῦτο συνηγοροῦσι καὶ τὰ πάλαι γενόμενα εὐρήματα τεμαχίων ἀρχαϊκῶν ἐπιστυλίων (εἰκ. 3) καὶ ἐγχρωμῶν ἀροκεράμων (εἰκ. 4). Ὁ ἀρχαϊκὸς ὅμως οὗτος ναὸς φαίνεται ὅτι θὰ κατεστράφη τελείως, ἀνεκτίσθη δ' ἐπὶ τῶν αὐτῶν βάσεων κατὰ τοὺς ἑλληνιστικοὺς χρόνους ἤτοι κατὰ τὴν ὑπὸ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ τῷ 303 π. Χ. γενομένην κτίσιν τῆς νέας Σικυῶνος ἐπὶ τοῦ ἄνωθεν τῆς παραλίου πεδιάδος ὄροπεδίου. Τοῦτο τοῦλάχιστον μαρτυροῦσι τὰ γενόμενα πάλαι εὐρήματα πηλίνων σιμῶν καὶ τὰ ἐφέτος ἐπὶ τῶν λίθων τῶν θεμελίων παρατηρηθέντα τεκτονικὰ σύμβολα, ὡς καὶ τινὰ τεμάχια βαθμίδων μετὰ τριπλῆς ὑποτομῆς ἐντειχισθέντα εἰς τὰ θεμέλια. Ὁ ἑλληνιστικὸς ναός, καταστραφεὶς πι-

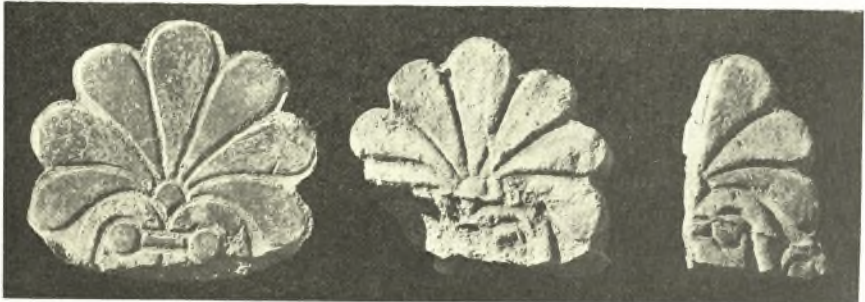

Εἰκ. 2. Κάτοψις τοῦ εἰκαζομένου ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος.

θανάτατα καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ μεγάλου σεισμοῦ τοῦ 250 μ. Χ., ἀνεκτίσθη κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους ὡς χριστιανικὴ ἐκκλησία· τοῦτο ἀποδεικνύουσιν οὐ μόνον σταυροὶ λαξευθέντες ἐπὶ τοῦ πετρώματος, ἐφ' οὗ ἐκτίσθη ὁ ναός,

Εἰκ. 3. Τεμάχια ἐπιστολίων ἐκ τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος.

Εἰκ. 4. Κεραμίδες ἡγεμόνες ἐκ τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος.

(εἰκ. 1, γ) ἀλλὰ καὶ τεμάχια ψηφίδων καὶ δὴ καὶ θραύσματα ἐπιγραφῶν προερχόμενα πιθανῶς ἐκ μαρμαρίνου καλενδαρίου καὶ εὐρεθέντα κατὰ τὴν πρὸ ἐτῶν ἐπιχειρηθεῖσαν ἀλλ' ἀτελῆ παραμείνασαν ἀνασκαφῆν τοῦ ναοῦ ὑπὸ τοῦ κυρίου Ἄλ. Φιλαδελφέως (Ἄρχ. Δελτ. τ. 10, 1926, σ. 48).

ΑΝ. Κ. ΟΡΛΑΝΔΟΣ